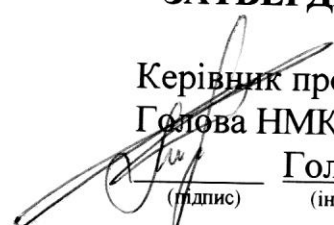

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра права (№ 702)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проєктної групи/
Голова НМК

(підпис) Голубов А. Є.
(ініціали та прізвище)

«31» серпня 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 08 Право
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 081 Право
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: Право
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

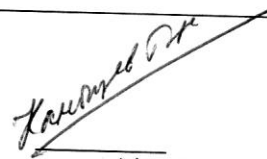
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2020 рік

Робоча програма ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН
(назва дисципліни)
для студентів за спеціальністю 081 Право
освітньою програмою Право

«31» серпня 2020 р., – 22 с.

Розробник: к.іст.н. Каніщев Г. Ю.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри права
(назва кафедри)

Протокол № 1 від «31» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри д-р юр. наук, проф.
(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Г.О. Спіцина
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 5	Галузь знань _____08 Право_____ (шифр і найменування) Спеціальність _____081 Право_____ (код і найменування) Освітня програма _____Право_____ (найменування) Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Цикл загальної (фундаментальної) підготовки
Кількість модулів – 2		Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 2		2020/2021
Індивідуальне завдання _____нема_____ (назва)		Семестр
Загальна кількість годин – кількість годин аудиторних занять 72 загальна кількість годин 150		__1_-й
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 7,25		Лекції*
		__32__ годин
		Практичні, семінарські*
		__40__ годин
		Лабораторні*
		____ годин
		Самостійна робота
		__78__ годин
		Вид контролю
		модульний контроль, іспит

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 72/78.

¹⁾ Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину в залежності від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення: вивчення та засвоєння студентами юридичного факультету історії розвитку державно-правових інститутів зарубіжних країн у їх історичному і культурно-цивілізаційному розмаїтті, що дозволяє оцінити як особливості та і закономірності еволюції державно-правових систем.

Завдання:

- сприяти підготовці фахівців високої кваліфікації, здатних брати участь у забезпеченні та охороні прав людини і громадянина, у розбудові правової держави України.
- знати: історичну термінологію; політичних та культурних діячів зарубіжних країн; сучасні політичні процеси, що відбуваються в державах; основні віхи розвитку історії країн світу.
- вміти: характеризувати загальноєвропейські тенденції історичного розвитку; робити аргументовані висновки на основі аналізу історичного минулого та сучасності.

Результати навчання: студент повинен

знати:

- характерні риси держави та права перших державних утворень;
- характерні риси держави і права східної деспотії, та конкретні риси державно-правових інститутів основних держав, що представляють такий тип організації державного життя;
- основні зміни в системі державного та правового устрою в період Античності (Стародавня Греція і Рим), їх відмінності від Стародавнього Сходу;
- структуру органів влади та основні риси права європейських країн в період феодалізму;
- структуру органів влади та основні риси права Московського царства;
- структуру органів влади та основні риси права Арабського Халіфату;
- причини переходу до нового, капіталістичного характеру виробництва, та пов'язаної цим еволюції державно-правових інститутів європейських країн, взаємозв'язок буржуазних революцій і змін системі органів управління і права;
- причини формування незалежних держав на американському континенті, конкретні риси державно-правових інститутів основних держав, відмінності в державно-правових систем США і країн Латинської Америки, та чим це обумовлюється;
- зміни в структурі органів влади і основних галузях права європейських країн і США протягом першої половини XX століття;
- зміни в органах влади та правовій системі в країнах Азії протягом XIX – XX століть.;
- характерні зміни в державі і праві країн, що розвивають після II світової війни;
- еволюцію органів влади і права європейських країн і США в 50-90-х рр. XX ст.;

- історичну термінологію;
- політичних та культурних діячів зарубіжних країн;
- сучасні політичні процеси, що відбуваються в державах;
- основні віхи розвитку історії країн світу.

вміти:

- характеризувати загальноєвропейські тенденції історичного розвитку;
- порівнювати та визначати характерні ознаки історичних подій, тенденцій соціально-економічного та політичного розвитку суспільства;
- робити аргументовані висновки на основі аналізу історичного минулого та сучасності;
- критично оцінювати політичні дії окремих осіб, груп, партій;
- користуватись основною та додатковою історичною літературою, використовувати матеріали сучасної інформації;
- складати історіографічні та реферативні огляди літератури;
- використовувати набуті знання і вміння в практичній діяльності.

мати уявлення:

- про хронологічні межі, найважливіші події та явища в історії державно-правового розвитку зарубіжних країн, що характеризують;
- про процес виникнення та розвиток держави і права на усіх стадіях державно-організованого суспільства;
- про загальні закономірності та особливості процесів державо- і правотворення в країнах західної та східної цивілізацій;
- про сутність держави, її функції та механізм в епоху станово-кастового та громадянського суспільств;
- про форми держави: форма державного правління, форма політичного режиму та форма державно-територіального устрою країн станово-кастового та громадянського суспільств;
- про сутність права в епоху станово-кастового та громадянського суспільств;
- про форми (джерела) права країн станово-кастового та громадянського суспільств;
- про процес становлення права нового (буржуазного) типу у країнах західної цивілізації, формування її світових правових сімей;

Результати навчання: вивчення та засвоєння студентами спеціальності права історії розвитку державно-правових інститутів світу у їх історичному і культурно-цивілізаційному розмаїтті, що дозволяє оцінити як особливості та і закономірності еволюції державно-правових систем.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна пов'язана з дисциплінами «Історія держави і права України», «Теорія держави і права».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Держава і право країн домодернової епохи

Тема 1. Вступ. Предмет курсу і завдання. Методи та методологія дослідження історії держави і права. Місце історії держави і права зарубіжних країн в системі юридичних дисциплін. Огляд літератури. Основні теоретичні напрямки історико-правової науки. Сутність і походження держави і права. Типи державно-правового розвитку. Періодизація курсу історії держави і права зарубіжних країн.

Тема 2. Виникнення держави у країнах давньосхідної цивілізації, основи їх суспільного ладу

Розклад родоплемінних відносин і виникнення державної організації в країнах Сходу в стародавніх Єгипті, Вавилоні, Індії, Китаї, давньоєврейському царстві та інших країнах Стародавнього Сходу. Роль природно-географічного фактора. Особливості суспільної організації країн Стародавнього Сходу. Особливості суспільного ладу: (авілум і мушкенум) у Стародавньому Вавилоні; система варн (брахмани, кшатрії, вайш'ї, шудри) у Стародавній Індії; рабство та його особливості.

Тема 3. Сутність, принципи організації та форми давньосхідних держав

Функції та механізм давньосхідних держав. Внутрішні функції: організаційно-господарська, охорона рабовласницької власності, утримування в покорі рабів і інших соціально-пригнічених категорій населення; зовнішні функції: оборони країни і мирного контакту з іншими народами, захоплення чужих територій, управління завойованими територіями. Державний механізм країн Стародавнього Сходу, його характерні риси, принципи організації та діяльності. Місцевий апарат управління. Судові органи.

Форми давньосхідних держав. «Східна деспотія», її загальні риси та особливості у стародавніх країнах. Давньосхідні монархії: «класичні» східні деспотії Стародавнього Єгипту і Стародавнього Китаю. Конфуціанство і легізм у державному житті Китаю.

Тема 4. Право країн Стародавнього Сходу

Виникнення права. Право і справедливість в уявленні древніх. Спільні риси та особливості права давньосхідних країн. Джерела права: звичаї, шумерські закони, законодавство Мойсея, письмові закони Стародавнього Китаю: «Книга законів царства Вей». Найважливіші правові пам'ятки давньосхідних країн: стародавніх Вавилону та Індії: Закони царя Хаммурапі, Закони Ману. Правові інститути давньосхідного права Цивільно-правові інститути: право власності; право зобов'язань; сімейно-шлюбні відносини і їх правова регламентація; правове регулювання спадкових відносин. Злочини і покарання: загальне та особливе. Судовий процес, його основні види (звинувально-змагальний, розшуковий).

Тема 5. Виникнення держави в суспільствах античної цивілізації, основи їх суспільного ладу

Передумови виникнення держави на півдні Європи. Особливості становлення державності в Спарті, Афінах та Римі. Полісна система державної організації, значення природно-географічного фактора в її установленні. Роль суб'єктивного чиннику у прискоренні процесів державотворення: реформи легендарного Тезея, Солона, Клісфена в Афінах; Сервія Тулія – в Римі.

Основи суспільного ладу античних країн, спільні риси та особливості. Соціальна структура давньогрецьких держав.

Тема 6. Сутність, принципи організації та форми античних держав

Внутрішні та зовнішні функції античної держави: організаційно-господарська, охорона рабовласницької власності, придушення соціального опору, ідеологічна; зовнішні функції: оборони країни і мирного контакту з іншими народами, захоплення чужих територій, управління завойованими територіями.

Державний механізм античних республік – Афін, Спарти та Риму. Законодавчі органи – народні збори: еклесія в – Афінах, апелла – в Спарті, центуріатні, трибутні, куріатні коміції – в Римі. Виконавчі органи: архаети, ефори, герусія – в Спарті, Рада п'ятисот (буле) – в Афінах; сенат – в Римі, магістрати: принципи їх організації та діяльності. Судові органи: зв'язок з адміністративними органами – в Спарті і Римі, особливості судової організації Стародавніх Афін: геліея – вищий судовий орган країни.

Загальні риси та особливості форм республіканських античних держав. Поліси стародавньої Греції. Афінська «демократична» республіка, «аристократична» республіка в Спарті та «змішана» (аристократично-демократична) республіка в Римі. Антична державно-правова думка.

Форма та державний механізм монархічного Риму. Криза республіканізму, поява військово-політичної диктатури: диктатура Сулли (82–79 рр. до н. е.), Юлія Цезаря (45–44 рр. до н. е.), правління Октавіана Августа (30(27) р. до н. е. – 14 р. н. е.). Становлення монархічної форми правління: принципат і домінат. Східно-Римська (Ромейська) імперія. Правління імператора Юстиніана (528–565 рр.).

Тема 7. Право країн античної цивілізації

Право давньогрецьких полісів. Основні риси права Афін і Спарти. Закон як основна форма правотворчості. Сократ, Платон і Аристотель про збіг справедливого і законного. Закони Драконта (біля 621 р. до н. е.). Правові інститути Стародавніх Афін і Спарти: цивільно-правові інститути (право власності, зобов'язальне (договірне), шлюбне, спадкове право; злочини (проти держави, проти особистих інтересів) і покарання (смертна кара, продаж в рабство, позбавлення волі, штраф, атимія). Судовий процес: dike, graphe – в Афінах.

Римське право, його періодизація. Джерела римського права, їх розвиток. Пам'ятки права найдавнішого періоду: правові звичаї (*mores majorum*), законодавство царів (*leges regiae*), Закони XII таблиць (*leges duodecim tabularum*), право квіритське та ін.

Джерела права класичного періоду: преторське право (*jus praetorium*) і «право народів» (*jus gentium*); кодифікація преторського права – «Вічний едикт» Юліана (*edictum perpetuum*) II ст.; конституції – акти імператорської влади: едикти, рескрипти, декрети, мандати. Роль римських юристів у розвитку права.

Джерела права пізнього періоду римської імперії: кодифікація римського права, кодекси Грегоріана, Гермоніана (III ст.н. е.), Феодосія (438 р.) та Юстиніана (Звід законів Юстиніана) 528–534 рр. Інститути римського права. Цивільно-правові інститути: право власності – цивільна (квіритська) власність, сервітути, інститут усиновлення, правове регулювання спадкових відносин – спадкування за законом і за заповітом.

Злочини та покарання у римському праві: злочини публічного і приватного характеру. Судовий процес у Римі, основні його види: легісакційний, формулярний, екстраординарний, інквізиційний. Роль римського права у світовій історії.

Тема 8. Ранньофеодальна держава і право в країнах Європи

Розклад рабовласницьких і первіснообщинних відносин та виникнення феодалізму. Основні риси європейського феодалізму. Шляхи утворення ранньофеодальних держав.

Візантія – державо – і – правонаступниця давньоримської держави. Особливості суспільного ладу та державного устрою Візантії в V–VII ст.

Держава і право франків й англосаксів. Створення ранньофеодальної держави у племен, які населяли територію Північної та Північно-Західної Європи. Суспільний лад та форми їх державної організації.

Державний механізм. Королівська (княжа) влада і палацево-вотчинна система управління. Виникнення англосаксонських держав на Британських островах та їх роль у державотворенні Англії.

Основні риси ранньофеодального права. Джерела права. Звичаєве право. Варварські правди. Злочини й покарання. Судовий процес у державах раннього середньовіччя (франків та англосаксів).

Тема 9. Феодальна держава в країнах Європи

Соціально-економічні та політичні передумови виникнення нових держав в Європі. Розпад імперії Карла Великого і утворення Франції та Німеччини (Священної римської імперії германської нації). Утворення Великого князівства Литовського. Нормандське завоювання Британії, утворення Англії.

Форми середньовічних держав. Християнська доктрина «двох мечів». Фома Аквінський про політичні форми правління. Сеньйоріальна (ленна), станово-представницька та абсолютна монархії у Франції, Німеччині та Англії. Утворення та розвиток Російської (Московської) централізованої держави.

Міські республіки середньовіччя в Італії, Німеччині, Франції, Іспанії, особливості їх державного устрою. Союзи міст.

Механізм середньовічних держав Європи. Формування основних станів: духовенства, дворянства, городян та їх вплив на державні функції та структуру державного механізму західноєвропейських країн. Органи влади і управління у сеньйоріальних та станово-представницьких монархіях. Станово-представницькі установи Європи, їх структура, компетенція, значення. Еволюція державного механізму європейських країн у період абсолютизму. Судові та правоохоронні органи в механізмі феодальної держави.

Тема 10. Європейське феодальне право

Основні риси права країн континентальної Європи. «Партикулярне право» в країнах континентальної Європи: звичаєве право, міське право, канонічне право, рецепційоване римське право, королівське законодавство. Основні риси феодального права Англії: загальне право, право справедливості, судовий прецедент.

Основні кодифікації феодального права. Перші державно-правові джерела феодальної епохи.

Основні інститути феодального права у країнах Західної Європи. Зародження державно-правових інститутів: устрій органів державної влади, взаємозв'язок держави й особистості. Цивільно-правові інститути. Види майнових прав на землю. Право зобов'язань: поява нових видів договорів (найму, підряду, доручення. Сімейно-шлюбне право, роль канонічного права. Спадкове право: спадкування за законом та за заповітом, принцип майорату.

Злочини і покарання. Спроби класифікації злочинів: тяжкі, середні і легкі – у Франції; злочини і проступки; злочини проти релігії, проти держави, проти приватних осіб. Види покарань, їх залякувальний характер. Загальні поняття кримінального права: замах, співучасть, необережність, необхідна оборона тощо, принцип особистої відповідальності злочинця.

Судовий процес, його основні види: формальний – у цивільному судочинстві, змішаний, розшуковий – у карному судочинстві. Особливості англійського судочинства: інститут роз'їзних суддів, інститут присяжних.

Тема 11. Феодальна держава та її сутність у країнах Сходу

Основні риси східного феодалізму, його вплив на сутність та форму держави. Становлення феодальної держави в країнах Сходу.

Виникнення та розвиток мусульманських держав. Становлення державності у арабських племен. Утворення Арабського халіфату, авторитарно-теократичний характер його форми та механізму. Утворення турецької держави, основні етапи її розвитку. Форма і механізм Турецького султанату.

Тема 12. Право країн середньовічного Сходу

Особливості права в країнах середньовічного Сходу. Загальні риси східного права: консерватизм, стабільність, традиційність норм права і моралі. Джерела права далекосхідних країн.

Основні інститути далекосхідного права. Цивільно-правові інститути. Класифікація злочинів в Китаї: концепція «10 зол», в Японії – «8 зол». Судовий процес: інквізиційний – у Китаї, змішаний – у Японії.

Становлення мусульманського права, основні його риси. Основні інститути мусульманського права. Злочини і покарання в мусульманському праві. Класифікація злочинів і відповідність їм покарань. Судовий процес, його обвинувальний характер.

Змістовий модуль 2. Держава і право країн модерної епохи

Тема 13. Становлення держави соціальної рівності та парламентаризму

Громадянське суспільство як історичний етап у розвитку людської цивілізації. Соціально-економічні, політичні та ідеологічні передумови переходу від кастово-станового суспільства до громадянського. Соціально-правова сутність громадянського суспільства, основні етапи його становлення.

Ранні революції та їх вплив на становлення держави нового типу. Концепція Т. Гоббса про абсолютність державної влади. Політична програма Дж. Локка, державно-правові ідеї Мільтона.

Революції останньої чверті XVIII ст. та їх вплив на становлення держави нового типу. Соціально-економічні, політичні та ідеологічні передумови американської революції. Т. Пейн про народний суверенітет. Державно-правові ідеї Т. Джеферсона. Декларація незалежності США 1776 р. Соціально-економічні, політичні та ідеологічні передумови Великої французької революції. Державно-правові ідеї Ф. Вольтера, Ж.-Ж.Руссо, Ш. Монтеск'є. Декларація прав людини і громадянина.

Революції середини XIX століття в Німеччині та їх вплив на становлення держави нового типу. Природно-правова доктрина І. Фіхте; Г. Гегель і І. Кант про державу і право. Франкфуртська конституція 1849 р., Пруська конституція 1850 р. Ідея конституційної монархії Л. Штейна. Імперська конституція 1871 р.

Буржуазна і капіталістична держава – держава перехідного типу. Основні риси буржуазної та капіталістичної держави.

Тема 14. Форми держави та їх розвиток в модерну епоху

Основні тенденції розвитку елементів форми держави: форми державного правління, форми державно-територіального устрою та форми політичного режиму. Форми державного правління та їх розвиток після буржуазних революцій XVII–XVIII ст. Становлення парламентсько-монархічних форм правління та їх еволюція. Організаційне оформлення політичних партій: ліберальної та консервативної. Еволюція парламентської монархії у Великобританії наприкінці XIX – у XX ст.

Становлення республіканських форм правління та їх розвиток. Президентська республіка в США та її еволюція.

Форми політичних режимів в зарубіжних країнах. Недемократичний режим: бонапартистський режим у Франції (сер. XIX ст.), поліцейський режим в Німеччині напр. XIX – поч. XX ст. Фашистська концепція міцної «надкласової» влади. Тоталітаризм в Західній Європі у першій половині XX ст. Німецький нацизм як крайня форма тоталітаризму. Закони 1933 р.

Форми державно-територіального устрою в зарубіжних країнах. Складна форма державно-територіального устрою та її розвиток: імперія та федерація в епоху громадянського суспільства. Проста форма державно-територіального устрою. Особливості становлення унітарної держави в епоху громадянського суспільства. Історичні основи сучасного унітаризму.

Тема 15. Сутність та принципи організації ліберальної держави

Сутність держави та її еволюція в добу розповсюдження лібералізму. Основні етапи побудови «демократичної», «правової» та «соціальної» держави в зарубіжних країнах. Функції держави, основні тенденції їх розвитку. Зовнішні функції держави: вплив історичних обставин на зміст військової функції держави.

Механізм держави нового типу. Органи законодавчої та виконавчої влади у державному механізмі зарубіжних країн.

Судові органи в механізмі держави країн епохи громадянського суспільства. Еволюція судових систем Великобританії, США, Франції та Німеччини після буржуазних революцій: розвиток кримінальної та цивільної юстиції в Англії.

Тема 16. Становлення буржуазно-ліберального права

Буржуазні революції XVIII – XIX ст., їх роль у становленні буржуазного права як права нового типу в країнах Західної Європи та США. Принципи та характерні риси нового (буржуазного) права: принципи індивідуалізму, свободи, законності, «верховенства права».

Основні тенденції розвитку буржуазного права. Становлення світових правових сімей: англо-американська та континентальна (романо-германська). Демократизація та соціалізація права. Зміни у джерелах та структурі права. Нові інтеграційні процеси у праві.

Тема 17. Становлення та розвиток конституційного права у зарубіжних країнах

Теоретичні засади конституційного права. Формування засад конституційного права як галузі юридичної науки.

Основні етапи та тенденції у розвитку конституційного (державного) права як галузі права. Формування основ конституційного права на засадах парламентаризму та конституціоналізму.

Джерела конституційного (державного) права. Конституції – основне джерело конституційного (державного) права. Буржуазні революції XVIII – сер. XIX ст. та їх роль у появі перших конституцій.

Основні інститути конституційного (державного) права. Інститут конституційного статусу особи. Громадянство, засоби набуття («право крові», «право ґрунту»), право на власне ім'я, запис актів цивільного стану, поява перших ідентифікаційних документів. Основні права та свободи особи.

Інститут начал організації держави. Парламентаризм і парламент, структурна побудова парламентів (двопалатні, однопалатні). Органи виконавчої влади: глава держави

(монарх, президент) і уряд, порядок їх формування. Вибірчі системи. Започаткування конституційної юстиції (поч. XIX ст.). Формування трьох основних систем конституційної юстиції: американської, австро-німецької, французької.

Тема 18. Цивільне право англо-американської та континентальної правової системи

Теоретичні засади цивільного буржуазного права. Концепція цивільного права у природно-правовій доктрині. Історична школа права та її вплив на концепцію цивільного права. Інші цивілістичні теорії: вольова теорія, догматична цивілістика, теорія інтересу.

Джерела цивільного права. Джерела цивільного права й процесу в країнах англо-американської правової сім'ї: судовий прецедент. Джерела цивільного права країн континентальної правової сім'ї. Кодифікації як основне джерело цивільного права й процесу.

Основні інститути цивільного права країн англо-американської правової сім'ї. Зобов'язальне право: впровадження буржуазних принципів у традиційну англійську доктрину договору: свободи договору, рівності сторін у договорі, юридичної непорушності та їх обмеження. Деліктне право, його особливості. Шлюбно-сімейне право, його демократизація.

Основні інститути цивільного права країн континентальної правової сім'ї. Суб'єкти цивільного права у французькому та німецькому праві. Принцип юридичної рівності. Право власності: індивідуальна, державна, общинно-комунальна, комерційна; інститут речового права (поділ речей на рухомі та нерухомі), його особливості. Інститут зобов'язань. Шлюбно-сімейне право. Інститут спадкування: спільні риси і особливості.

Трудове право і соціальне законодавство. Правове регулювання охорони навколишнього середовища. Становлення екологічного права.

Тема 19. Кримінальне право і кримінальний процес англо-американської та континентальної правової системи

Теоретичні засади буржуазного кримінального права. Просвітницько-гуманістична теорія кримінального права. (Ч.Беккарія, Ф. Вольтер,

Ш. Монтеस्क'є). Класична школа кримінального права. (А. Фейєрбах, І. Бентам). Антрополого-соціологічна школа кримінального права (Ч. Ломброзо).

Джерела кримінального права. Джерела кримінального права країн англо-американської правової сім'ї. Джерела кримінального права країн континентальної правової сім'ї. Джерела кримінального права Франції.

Основні інститути кримінального права. Мета кримінального покарання: відплата, залякування й виправлення. Основні види покарань: страта, позбавлення волі, штраф, додаткові види покарань, пробація.

Основні інститути кримінального права країн континентальної світової правової сім'ї. Класифікація злочинів за Кримінальними кодексами Франції 1810 р. та 1992 р.,

Кримінальний процес в зарубіжних країнах. Основні риси кримінального процесу. Обвинувальний або змагальний характер кримінального процесу в Великобританії, США. Принципи невинуватості, гласності розгляду справ.

Тема 20. Держава та право у країнах далекого і близького Сходу новітнього часу

Становлення й розвиток буржуазної держави – держави нового типу в далекосхідних країнах. Японська держава: Реставрація Мейдзі і становлення буржуазної держави в Японії; форма японської держави за Конституцією 1889 р., її еволюція. Китайська держава: Сінхайська революція 1911 р. та її вплив на становлення держави нового типу в Китаї; падіння монархії та встановлення республіки. Китайська народна республіка 1949–1976 рр., її модернізація після смерті Мао Цзедуна: Конституція 1982 р., реформи Ден Сяопіна.

Держава в країнах близького Сходу. Загальні риси та особливості державного ладу «нафтових монархій» Перської затоки (Саудівська Аравія, Бахрейн, Кувейт). «Нафтові республіки» Перської затоки та специфіка їх державного ладу: Ісламська республіка Іран. Турецька республіка та основні етапи її розвитку: історичні передумови становлення республіки у Туреччині.

Право країн східної цивілізації. Право далекосхідних країн. Право Японії: основні тенденції розвитку права після революції Мейдзі; цивільне та суміжні з ним галузі права; кримінальне право і процес. Право Китаю: китайське право та його специфіка в 1911–1949 рр.; право КНР часів Мао Цзедуна (1949–1976 рр.); китайське право у пореформений період: основні риси цивільного та суміжних з ним галузей права, кримінального права і процесу.

Право мусульманських країн. Основні риси права близькосхідних країн. Право Туреччини: цивільне та суміжні з ним галузі права; кримінальне право і процес.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	У тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.
Модуль 1. Держава і право країн домодернової епохи					
Змістовий модуль 1. Держава і право Стародавнього світу та Середніх віків					
Тема 1. Вступ. Предмет курсу і завдання. Методи та методологія дослідження історії держави і права.	7	1	2		4
Тема 2. Виникнення держави у країнах давньосхідної цивілізації, основи їх суспільного ладу	5	1			4
Тема 3. Сутність, принципи організації та форми давньосхідних держав	6	1			5
Тема 4. Право країн Стародавнього Сходу	10	1	6		3
Тема 5. Виникнення держави в суспільствах античної цивілізації, основи їх суспільного ладу	7	1			6
Тема 6. Сутність,принципи організації та форми античних держав	6	1			5
Тема 7. Право країн античної цивілізації	21	1	6		14
Тема 8. Ранньофеодальна держава і право в країнах Європи	6	1			5
Тема 9. Феодальна держава та її сутність в країнах Європи	6	1			5
Тема 10. Європейське феодальне право	4	1	2		1
Тема 11. Феодальна держава у країнах Сходу	2	1			1
Тема 12. Право країн середньовічного Сходу	2	1	1		-
Модульний контроль	2	2			
Разом за змістовим модулем 1	86	16	20		53

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	У тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.
Змістовий модуль 2. Держава і права країн модернової епохи					
Тема 13. Становлення держави соціальної рівності та парламентаризу	5	1			4
Тема 14. Форми держави та їх розвиток в модерну епоху	5	1			4
Тема 15. Сутність та принципи організації ліберальної держави	6	1			5
Тема 16. Становлення буржуазно-ліберального права	8	1	4		5
Тема 17. Становлення та розвиток конституційного права у зарубіжних країнах	9,5	0,5	4		5
Тема 18. Цивільне право англо-американської та континентальної правової системи	8	1	4		5
Тема 19. Цивільне право англо-американської та континентальної правової системи	11	1	6		5
Тема 20. Держава та право у країнах далекого і близького Сходу новітнього часу	9,5	0,5	4		5
Модульний контроль	2	2			
Разом за змістовим модулем 2	64	9	22		25
Контрольний захід					
Усього годин	150	32	40		78

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма навчання
1	Історія держави і права зарубіжних країн як фундаментальна юридична дисципліна	3
2	Закони царя Хаммурапі – пам'ятка права Стародавнього Вавилону	4
3	Право Стародавнього Риму	6
4	Джерела феодального права країн Західної Європи. Салічна правда.	4

5	Велика Хартія Вільностей 1215 року	2
6	Держава і право Англії періоду буржуазної революції XVII ст.	2
7	Держава і право США наприкінці XVIII ст.	2
8	Державний лад і право Франції доби Великої Французької буржуазної революції	4
9	Цивільне право Франції в добу буржуазних перетворень	4
10	Кримінальне право Франції в добу буржуазних перетворень	4
11	Правове забезпечення політики «Нового курсу» президента Ф. Рузвельта в США 1933 – 1937 рр.	2
12	Конституції 1946 та 1958 рр. Франції	2
13	Конституція Німеччини 1949 року	2
	Разом	40

6. Теми практичних занять

Не передбачено

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма навчання
1	Право і справедливість в уявленні древніх. Реформи Тезея, Солон, Клісфена в Афінах; Сервія Тулія – в Римі.	3
2	Антична державно-правова думка: «Сім наймудріших», Піфагор, Геракліт, Демокріт, ідеальна держава Платона, Аристотель про правильні і неправильні форми держави.	3
3	Цицерон про «кругообіг» різноманітних форм держави.	3
4	Закони Драконта (біля 621 р. до н. е.).	3
5	Землеробський закон у Візантії.	4
6	Основні риси права Візантійської імперії	3
7	Становлення англійського парламенту	3
8	«Кароліна» – правовий пам'ятник середньовічної Німеччини XVI ст..	3
9	Державно-політичні погляди О. М. Курбського	3

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма навчання
10	Закони Шаріата	3
11	Драконові закони	3
12	Державно-правовий устрій США після війни за незалежність.	3
13	Формування Конституції США	3
14	Державно-правовий устрій Арабського халіфату	3
15	Декларація незалежності США 1776 р. зміст і політико-правове значення.	4
16	Переворот Наполеона Бонапарта у Франції. Державний устрій.	3
17	Імперія Наполеона Бонапарта у Франції. Державний устрій.	3
18	Особливості буржуазної революції 1848 р. в Німеччині.	4
19	Система управління Британською колоніальною імперією у XVIII-XIX ст.	3
20	Законодавчі акти уряду А. Лінкольна в період громадянської війни в США.	4
21	Об'єднання Німеччині через Пруську монархію. Утворення Германської імперії	3
22	Конституція Германської імперії 1871 р.	3
23	Зміст права приватної власності за Німецьким Цивільним уложенням 1900 року.	4
24	Зобов'язальне право за Німецьким Цивільним Уложенням 1900 року.	4
25	Законодавство про працю в США. Становлення профспілок.	5
26	Веймарська конституція Німеччини 1919 року.	3
27	Встановлення націонал-соціалістської диктатури в Німеччині.	3
28	Механізм націонал-соціалістської диктатури в Німеччині.	3
29	Встановлення фашистської диктатури в Італії.	3
30	Утворення республіки Індія. Конституція 1949 року.	3
31	Декларація прав людини 1948 року.	4
32	Європейський Союз та становлення європейського права.	4

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма навчання
33	Трудове та соціальне законодавство XX ст.: загальні принципи.	5
34	Зміни в каральному законодавстві II пол. XX ст.: загальні тенденції в провідних країнах світу.	5
	Разом	116

9. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні посібники), проведення олімпіад.

10. Методи контролю

Проведення поточного контролю, письмового модульного контролю, фінальний контроль у вигляді іспиту.

11. Індивідуальні завдання

Немає

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

12.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	
	Кількість занять	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1		
Робота на лекціях	8	1
Робота на семінарських заняттях	8	1...5
Студентський науковий гурток	4	0...3
Модульний контроль	1	10...14
Усього	21	30...50
Змістовний модуль 2		
Робота на лекціях	8	1
Робота на семінарських заняттях	8	1...3
Студентський науковий гурток	4	0...3

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	
	Кількість занять	Сумарна кількість балів
Модульний контроль	1	10...14
Усього	21	30...50
Усього за семестр	42	60...100

Відповідно до п. 3.2 Положення про рейтингове оцінювання досягнень студентів у національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» студенту можуть призначатися бали за інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, які нараховуються та можуть бути враховані у загальній оцінці за семестр. Бали зокрема можуть призначатися за такі активності, пов'язані з навчальною дисципліною, як:

- участь у науковому комунікативному заході (конференції, семінарі, круглому столі тощо) із написанням тез наукової доповіді за предметом навчальної дисципліни (20 балів);
- участь у другому турі Всеукраїнської олімпіади відповідного напрямку (20 балів);
- участь (прослуховування) не менше, ніж у 5 вебінарах, пов'язаних з навчальною дисципліною (3 – 15 балів);
- участь у тренінгу, пов'язаному з навчальною дисципліною (15 балів);
- проходження он-лайн курсу, пов'язаного з навчальною дисципліною (20 балів);
- участь у отриманні рейтингового місця у тематично пов'язаному із предметом навчальної дисципліни студентському конкурсі (30 балів);
- розробка та створення дидактичного матеріалу за тематикою предмету навчальної дисципліни (15 балів) (підтвердження – дидактичний матеріал);
- проведення правоосвітнього заходу із учнями шкіл та інших навчальних закладів за тематикою навчальної дисципліни (20 балів);
- написання реферату (5 балів);
- участь у не менше заходах, що проводяться студентськими професійними об'єднаннями за спеціальністю (5 – 15 балів);
- інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, за попереднім погодженням із науково-педагогічним працівником, який викладає навчальну дисципліну.

Білет до іспиту складається з двох запитань. Максимальна сума балів за кожне запитання – 50 балів.

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань і вмінь для одержання позитивної оцінки:

знати:

- характерні риси держави та права перших державних утворень;

- характерні риси держави і права східної деспотії, та конкретні риси державно-правових інститутів основних держав, що представляють такий тип організації державного життя;
- основні зміни в системі державного та правового устрою в період Античності (Стародавня Греція і Рим), їх відмінності від Стародавнього Сходу;
- структуру органів влади та основні риси права європейських країн в період феодалізму;
- структуру органів влади та основні риси права Московського царства;
- структуру органів влади та основні риси права Арабського Халіфату;
- причини переходу до нового, капіталістичного характеру виробництва, та пов'язаної цим еволюції державно-правових інститутів європейських країн, взаємозв'язок буржуазних революцій і змін системі органів управління і права;
- причини формування незалежних держав на американському континенті, конкретні риси державно-правових інститутів основних держав, відмінності в державно-правових систем США і країн Латинської Америки, та чим це обумовлюється;
- зміни в структурі органів влади і основних галузях права європейських країн і США протягом першої половини XX століття;
- зміни в органах влади та правовій системі в країнах Азії протягом XIX – XX століть.;
- характерні зміни в державі і праві країн, що розвивають після II світової війни;
- еволюцію органів влади і права європейських країн і США в 50-90-х рр. XX ст.;
- історичну термінологію;
- політичних та культурних діячів зарубіжних країн;
- сучасні політичні процеси, що відбуваються в державах;
- основні віхи розвитку історії країн світу.

вміти:

- характеризувати загальноєвропейські тенденції історичного розвитку;
- порівнювати та визначати характерні ознаки історичних подій, тенденцій соціально-економічного та політичного розвитку суспільства;
- робити аргументовані висновки на основі аналізу історичного минулого та сучасності;
- критично оцінювати політичні дії окремих осіб, груп, партій;
- користуватись основною та додатковою історичною літературою, використовувати матеріали сучасної інформації;
- складати історіографічні та реферативні огляди літератури;
- використовувати набуті знання і вміння в практичній діяльності.

12.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60 – 74). Показати мінімум знань та умінь. Знати основні терміни і поняття. Уміти користуватися письмовими джерелами. Знати основні історичні

події, пов'язані з даною темою. Проводити порівняння законодавчих норм з різних джерел.

Добре (75 – 89). Твердо знати мінімум, виконати всі завдання, пов'язані з тематикою занять. Уміти: прослідкувати еволюцію державності та правових систем, вміти аналізувати зміни у законодавстві.

Відмінно (90 – 100). Виконувати всі завдання з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх при вирішенні практичних завдань, пов'язаних із функціонуванням держави та права.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

12.4 Дотримання вимог академічної доброчесності студентами під час вивчення навчальної дисципліни.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти мають дотримуватися загальноприйнятих морально – етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених Положенням про академічну доброчесність національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>)

11 Рекомендована література

Основна:

1. Страхов М. М. Історія держави і права зарубіжних країн: Підруч. для студ. юрид. спец. вищих навч. закл. / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого; Академія правових наук України. – 2-е вид., перероб. та доп. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003.

2. Бостан Л. М, Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004.

3. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Одеська національна юридична академія. – 5-е вид., перероб. І доп. – К.: Істина, 2005.

4. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник / За ред О. М. Джужі. – К., 2000.

5. Макаруч В. С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн: Навч. посібник. – 5-е вид., доп. – К.: Атіка, 2015.

6. Федоров К. Г. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. посібник для студентів юридичних вузів та факультетів. – К., 1994.
7. Хома Н.М. Історія держави та права зарубіжних країн: Навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти. – К.: Каравела, 2004.
8. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник для студентів юридичних вузів та факультетів. – К.: Вентурі, 1995; 2-е вид. переробл. і доп. – К.: Олан, 2003.
9. Хрестоматия по истории государства и права зарубежных стран (комментированная): / сост. : Л.Н. Маймескулов, Д.А. Тихоненков; под. ред. Л.Н. Маймескулова. – Харьков : Прапор, 2011.
10. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн. У 2 т. – Т. 1–2 / За ред. В. Д. Гончаренка. – К.: ІнЮре, 1998.
11. Історія держави і права зарубіжних країн: Хрестоматія: Навч. посіб. для студ. юридичних спец. вищ. закл. освіти / В. Д. Гончаренко (ред.), В. Д. Гончаренко (упоряд.). – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2002.

Додаткова:

1. Бачур Б. С. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч.-метод. посіб. / Одеський національний ун-т ім. І. І. Мечникова. Кафедра загальноправових дисциплін і міжнародного права. – О.: Астропринт, 2005.
2. Бостан Л. М, Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн (Держава і право станово-кастового суспільства): Навчальний посібник для курсантів, студентів, слухачів.– Запоріжжя: ЗЮІ МВС України, 2000; 2-е вид. – Запоріжжя: Просвіта, 2003.
3. Бостан Л. М, Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн. (Держава і право епохи громадянського суспільства): Навчальний посібник для курсантів, студентів, слухачів. – Запоріжжя: Просвіта, 2003.
4. Ковалевська О. О. Історія держави та права зарубіжних країн: Навч. посібник для дистанційного навчання / Відкритий Міжнародний ун-т розвитку людини «Україна». – К.: ВМУРоЛ, 2003.
5. Крестовська Н.М., Цвіркун О.Ф. Історія держави і права зарубіжних країн. Хрестоматія-практикум.-Харків: Одісей, 2010.
6. Ластовський В. В. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. посібник / Науково-навчальне об'єднання «Академкомплекс» / О. П. Коцюба (ред.). – К.: Дієз-продукт, 2004.
7. Мудрак І. Д. Історія держави і права зарубіжних країн: Курс лекцій / Державна податкова адміністрація України; Академія державної податкової служби України. – Ч. I–II. – Ірпінь, 2001.
8. Хома Н. М. Історія держави та права зарубіжних країн. Част. 1 – Історія держави та права країн Стародавнього Сходу. – Львів, 2002.